

institutæ et inventæ, non dubito quin possit, quia nulla est repugnantia, nec ratio sufficiens ob quam dicamus hoc esse extra potestatem ejus. Nam, sicut adjunxit sacris ordinibus inhabilitatem ad matrimonium, ita si expedire judicaret, potuisset illam addere minoribus ordinibus, quos aliqui putant ab Ecclesia esse institutos, imo etiam posset eam adjungere primæ tonsuræ, quam constat esse speciem quamdam consecrationis constitutivæ ab Ecclesia inventam. Sic ergo posset illud impedimentum ponere omnibus virginibus vel continentibus tali modo a se instituto benedictis, et per benedictionem ad divinum cultum deputatis.

14. In omnibus autem his casibus, necessarius est voluntarius consensus suscipientis consecrationem, quia sine illo nemo potest obligari ad perpetuam castitatem; hic autem consensus sufficienter præstatur voluntarie suscipiendo consecrationem, cui Ecclesia adjunxit talem obligationem, taleque impedimentum, sicut supra dicebamus de continentia annexa ordinibus sacris, et ideo necesse est ut tale impedimentum distincte et clare sit institutum, quia alias non posset voluntarie suscipi illud onus, cum in præcisa consecratione non contineatur, ut dictum est. Denique, quod posito illo casu possit Ecclesia in tali impedimento dispensare, mihi evidens est, sive possit consecrationem illam tollere, sive non, de quo statim dicam. Probatum tum a simili, quia manente consecratione sacerdotali, vel Episcopali, potest Ecclesia tollere illud impedimentum; tum etiam quia omnes res, per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvi potest; hoc autem impedimentum vel obligatio ad servandam castitatem fuissent ab Ecclesia imposita, et annexa tali benedictioni; ergo per eandem Ecclesiam possent tolli aut separari, non obstante benedictione priori.

15. *Duplex consecratio distinguenda.*—*Declaratur primum genus consecrationis.*—Aliter ergo mihi respondendum occurrit, distinguendo vel declarando illam propositionem: Res semel consecrata, dum manet, non potest execrari, seu consecrationibus privari. Omissis enim consecrationibus imprimentibus characterem, in quibus veritas illa certior est, et non tantum morale, sed etiam physicum fundamentum habet in qualitate interna et indelebili, quæ a solo Deo infundi potest, et ideo in solis consecrationibus ab ipso institutis hic modus immutabilitatis in-

venitur; his, inquam, omissis, duplex genus consecrationis rerum, vel personarum, distinguui potest: unum est, in quo aliquis dicitur consecrari seu dicari Deo, solum per deputationem quamdam, pacto aliquo vel promissione firmatam. Aliud est, in quo res aliqua dicitur sanctificari vel consecrari Deo solum per actionem aliquam sacram, quæ circa rem talem facta est. Inter quæ duo genera talis intelligitur esse differentia, quod in priori licet res suo modo sacrata fuerit per actionem, quæ jam præterit, non tamen res dicitur manere consecrata per talem actionem, nisi quatenus relinquit in tali re obligationem moralem ad talem divinum cultum, vel sacrum usum. Unde fit ut, si illa obligatio auferri vel rescindi possit, res etiam illa possit consecrationem amittere, quia non consistit in solo actu præterito, ut præteritus est, sed quatenus in effectu suo, qui est contractus seu obligatio, moraliter permanet.

16. Exemplis facile potest hoc declarari: nam per votum etiam simplex virginitatis suo modo consecratur Deo persona; et ita loquuntur frequenter Patres, vocantes sacras virgines, et Deo consecratas, non solum sanctimoniales professas, sed etiam alias, quæ simpliciter virginitatem voverunt, et maxime quando votum illud publice cum aliqua solemnitate fit, ut constat ex multis testimoniis quæ infra adducemus disputantes de voto simplici castitatis. Et tamen si votum illud per dispensationem auferatur, cessat ille modus consecrationis, quia non durat, nisi quamdiu durat obligatio voti. Similiter personæ, quæ se tradunt divino obsequio, quamvis non in statu proprio religioso, sed offerendo se et sua alicui religioni, qui communiter dicuntur oblatis vel conversi, suo modo sunt personæ Deo consecratæ, nam personæ sacræ censentur, et privilegio canonis fruuntur, ut in proprio loco diximus; et nihilominus certum est posse cum eis dispensari in obligatione, vel donatione quam fecerunt, et eo ipso auferri illud genus dedicationis ad obsequium Dei, et personam desinere esse sacram. Nec solum personæ, sed etiam aliæ res sacræ et consecratæ a Deo esse censentur, quando ita deputantur ad Dei cultum, ut sint juris, et domini Ecclesiastici; quia vero jus illud et dominium amitti potest statim ac mutatur, res etiam illæ desinunt esse sacræ. Ad hunc ergo modum per professionem dicitur persona con-

secrari Deo, solum quia sub speciali obligatione constituitur sub spirituali jure et dominio religionis; quia ergo hæc obligatio et jus seu dominium per dispensationem auferri possunt, ideo etiam talis consecratio mutari et tolli potest.

17. *Declaratur secundum genus consecrationis.*—*Notandum, dupliciter posse fieri hanc consecrationem.*—At vero in alio genere consecrationis res dicitur manere consecrata ex vi præcedentis actionis, non propter obligationem moralem, quæ in ea vel circa eam maneat, sed solum propter habitudinem quamdam ad actionem præcedentem, quomodo dicitur consecratus calix, et aliæ res, aut vestes sacræ; sic etiam per primam tonsuram quodammodo consecratur aliquis, et fit clericus. Et hæc consecratio fortasse est omnino immutabilis, quia cum ejus sanctitas solum consistat in habitudine ad actionem præteritam, sicut jam non potest illa actio non præterisse, ita neque habitudo illa potest auferri aut impediri. Quando autem talis est immutabilitas, non solum per dispensationem auferri non potest consecratio, verum etiam per omnem potentiam implicat auferri, sicut implicat non fuisse actionem, quæ præterit; nemo autem dicit hoc modo esse immutabilem statum religiosum, aut Deum ipsum non posse facere ex religioso non religiosum; ergo signum est hanc consecrationem personæ religiosæ non esse illius generis, et ideo ad illarum rerum immutabilem consecrationem non sumi efficax argumentum. Quanquam circa hoc etiam secundum genus rerum consecratarum advertendum occurrit, aliquando fieri seu resultare hanc consecrationem ex natura alicujus actionis absque alia impositione, vel institutione humana, aliquando vero pendere omnino ex institutione. Priori modo consecratur calix, eo ipso quod in illo sanguis Christi consecratur, etiamsi ab Episcopo consecratus non sit, propter contactum ad sanguinem Christi: sic etiam consecrata fuit terra quam Christus calcavit, et specialiter crux, clavi, etc.; reliquæ etiam Sanctorum hoc modo sanctæ sunt. Posteriori autem modo sacrantur calices, vestes, etc. In rebus ergo prioris generis videtur consecratio esse prorsus immutabilis, ita ut nec Deus ipse possit facere, quin lignum, quod Christus tetigit, sanctum sit, et eo titulo peculiari veneratione dignum, quamdiu durat, quia sufficiens ac tota ratio illius consecrationis est tactus præcedens, qui nec jam potest non fuisse, nec ejus effectus for-

malis potest impediri, quamdiu res durat. 18. In secundo autem genere consecrationis, quæ est per institutionem, immutabilitas potest etiam ex institutione pendere; nam, sicut potest Ecclesia instituere ut per has divinas actiones res maneat consecrata, ita etiam posset instituere ut per alias actiones quasi contrarias execratur, et tunc prior consecratio non esset omnino immutabilis, sed quamdiu moraliter permanserit juxta ritam institutionis. Sic legimus Num. 6, fuisse in lege veteri sanctificationem et consecrationem Nazaræorum, quæ non perpetuo durabat, sed juxta votum uniuscujusque, et ita debito tempore per alias actiones auferebatur. Sic etiam nunc Ecclesia per degradationem quodammodo execratur clericum, quantum potest, characterem enim auferre non potest, et ideo simpliciter non tollit ordinem; si tamen ipsa ordinatio solum esset sanctificatio extrinseca, ut sic dicam, ab Ecclesia instituta, posset Ecclesia per degradationem totam priorem consecrationem auferre, quia nihil repugnat effectum moralem, pendentem ex institutione, vel aliam contrariam moralitatem auferre; sic enim potest Respublica exactorare doctorem, non solum usu gradus, quod facile est, sed etiam gradum ipsum radicitus auferendo, non ita ut non fuerit, sed ut jam non sit. Hoc igitur modo etiam non repugnat rem Deo consecratam execrari. Quod autem dicitur Levit. ult., quod Deo semel consecratum est, non posse ad alios usus converti, imprimis non ponitur tanquam naturale jus, nec de omnibus rebus, sed de quibusdam, juxta speciales ritus illius legis, nam in aliis admittitur commutatio, vel redemptio in re Deo consecrata per votum. Deinde illa propositio, prout etiam in regula juris acceptatur, intelligenda est, tum in sensu composito, ut sic dicam, id est, durante consecratione, tum etiam per se, ac seclusa necessitate, et auctoritate ejus qui possit dispensare.

19. *Responsio ad tertiam rationem initio allatam.*—Ad tertium argumentum ex dictis satis responsum est; concedimus enim (quod Soto vult), hanc consecrationem religiosam per ipsam traditionem et vota fieri; tamen ex hoc ipso colligimus talem consecrationis modum auferri posse per dispensationem, nulla etiam injustitia interveniente; utrumque enim satis declaratum et probatum est. Ad confirmationem autem ex facto Matthæi, ad quam inquit Soto Cajetanum non potuisse respondere, nisi negando historiam, verumtamen

Cajetanus utrumque modum respondendi satis indicavit; non enim sine occasione de historia dubitavit, quia nec Simon Metaphrastes, nec alii antiqui auctores illam recensent. Quia vero Ecclesia in festo sancti Matthæi idem recitat, non esse negandam censemus; si autem illa quidpiam probat, non solum de professione religionis, sed absolute de voto virginitatis, probat esse indispensabile, quia ibi solum legimus Iphigeniam fecisse votum virginitatis, propter quod de illo scribit Hippolytus, libel. de duodecim Apostolis, Matthæum fuisse victimam virginitatis; fingere autem Iphigeniam fuisse professam, et fecisse votum solemne, voluntarium est. Matthæus ergo potuit non dispensare, quia non iudicavit fuisse legitimam causam dispensandi, vel certe quia eo tempore et occasione talis dispensatio fuisset in detrimentum religionis.

20. *Differentia inter professionem et obligationem ex illa resultantem.*—Ad quartum jam etiam responsum est, cum explicuimus, quomodo professio ejuſque obligatio sit de jure divino. Hæc enim duæ, quæ ibi confunduntur, accurate distinguenda sunt, scilicet professio, et obligatio quæ ex illa nascitur; nam obligatio, supposita professione, de jure quidem divino est, non quidem positivo, sed naturali, sicut est etiam obligatio implendi id quod per votum simplex promissum est; unde sicut in obligatione voti simplicis non dispensatur, ita neque in obligatione professionis, quæ semper ipsam professionem supponit; sed sicut dispensatur in voto tollendo illud, ita etiam dicimus dispensari posse in professione; professio autem licet sit de jure divino quoad institutionem et consilium, saltem sub communi ratione status religiosi, nihilominus de facto et in re ipsa est quidam contractus voluntate humana perfectus, et ex hac parte dissolvi potest per dispensationem, quia nullum est jus divinum quod hoc prohibeat, et potestas, per quam hoc fit, etiam est de jure divino, sicut de dispensatione in voto simplici dictum est.

21. *In matrimonio rato potest Papa dispensare, et quomodo.*—Ad quintum de matrimonio rato, negatur assumptum; nam verius est posse Pontificem in matrimonio rato dispensare, nec vinculum illud est omnino indissolubile in ordine ad potestatem supremam a Christo concessam, donec consummatum sit; ita enim exposuit Alexander III, in c. *Ex publico*, de Convers. conjug.: vel certe licet ante consummationem ita sit indissolubile, ut

ab homine dissolvi non possit, nihilominus si Papa in illo dispenset, non ab homine dissolvitur, sed a Christo, qui ei potestatem contulit, ut in simili exposuit Innocentius III, in capite *Inter corporalia*, de Translation. Episcop. Adde præterea illationem non esse necessariam, nam si matrimonium ratum per Pontificis dispensationem dissolvi non potest, consequenter dici posset professionem religiosam non dissolvere illud in virtute Ecclesiastici statuti, sed divini juris; nam si Papa non potest dissolvere illud vinculum per dispensationem, quomodo poterit per universalem legem? potuit ergo Christus hoc privilegium dare professioni, etiamsi non abstulerit potestatem dispensandi in illa, quia, licet voluerit propter majorem perfectionem in statu admittere dissolutionem in illo vinculo, et hoc ordinario jure approbare, quia frequenter in usu venire poterat, et ita expediebat, non propterea necessarium fuit velle ut status ille perfectionis omnino esset immutabilis per dispensationem ex quacunque causa gravissima, quia nec status ille natura sua hoc habet, nec oportuit speciali jure ab ipso addi. Quæ responsio disputationis gratia facile sustineri posset.

22. Aliter etiam dici posset, licet Ecclesia non possit dispensare in matrimonio jam contracto in sensu omnino absoluto, posse tamen quasi antecedenter facere ut matrimonium contrahatur sub ea conditione tacita, ut unicuique contrahentium liceat ante consummationem ad altiora vota transire; sicut enim potest Ecclesia, creato novo impedimento, matrimonium ita impedire ut ratum non fiat, ita etiam potest impedire ne fiat nisi sub illa conditione, qua posita, non per dispensationem, sed per se vinculum dissolvitur, eo ipso quod alter religionem profitetur. Qui modus dicendi est probabilis, sed non caret difficultatibus, ut infra attingemus. Quod autem tanquam inconveniens inferebatur posse eandem feminam duobus viris viventibus successive nubere, ita ut utrumque matrimonium sit validum; hoc, inquam, recte intellectum nullum inconveniens est, quia non sequitur quod simul habeat duos maritos, quia dissoluto primo matrimonio per professionem (et idem est de dispensatione), jam ille non est maritus, sed fuit sponsus; unde quando postea ablato vinculo professionis per dispensationem, cum alio contrahit, illum solum habet sponsum; nunquam ergo habet duos, sed successive habuit, nec duo matrimonia simul

sunt valida, sed successive fuerunt, ita tamen ut saltem primum non fuerit consummatum, et hoc nullum inconveniens est.

23. *Quare matrimonium ratum et consummatum sit omnino indispensabile.*—Ad ultimam confirmationem (quæ solum est congruentia quædam) negatur similitudo; nam in matrimonio carnali consummato fuit specialis ratio omnimodæ indissolubilitatis, vel propter perfectam significationem sacramentalem unionis Christi cum Ecclesia, vel propter naturalem rationem, quæ sumitur ex damno, vel injuria quæ inde redundaret in prolem; in vinculo autem professionis, nulla similis ratio locum habet, neque alia quæ cogat aut sufficientem congruentiam ostendat; nam ad perfectionem talis status sufficit ordinaria perpetuitas et indissolubilitas quam habet; et subordinatio ad potestatem Pontificis nihil diminuit de perfectione ejus, et aliquando ad commune bonum potest esse necessaria. Cum vero instat Soto aliquando posse occurrere similem necessitatem dissolvendi matrimonium consummatum, respondemus illud esse specialem repugnantiam, et fortasse intrinsecam malitiam, qualis est in vago concubitu, ad quem quodammodo revocaretur seu reduceretur præcedens copula, si matrimonium dissolveretur; et ideo in illo eventu alio modo providendum est, non tamen propterea excludenda est dispensatio in aliis casibus, aut vinculis.

24. *Fertur judicium ex censura de opposita sententia.*—Unum vero superest in hac questione investigandum, videlicet quam sit certa hoc tempore hæc resolutio. Aliqui enim existimant, licet tempore D. Thomæ, qui Bonifacium præcessit, ejus opinio probabilis fuerit, tamen a tempore Bonifacii VIII, qui declaravit solemnitate voti esse de jure ecclesiastico, oppositam sententiam longe probabilioris fuisse; nunc autem tanquam certam et indubitam tenendam esse propter constitutionem Gregorii XIII, in qua et confirmat dictam sententiam Bonifacii, et auget illam, definiens posse esse statum vere ac proprie religiosum sine illa solemnitate, ut de facto est in gradu scholarium approbatorum et coadjutorum Societatis Jesu. Item (quod consequens est) posse per Ecclesiam fieri, ut is, qui est vere ac proprie religiosus, desinat esse religiosus; et ut is, qui ratione talis status erat inhabilis ad matrimonium, ratione status religiosi, per Ecclesiam fiat habilis, sicut de facto jam fit. Quæ omnia videntur repugnare

directe cum opinione D. Thomæ et fundamento ejus; unde cum illa jam sint omnino certa, videtur opinio D. Thomæ non posse defendi sine errore. Respondeo, mihi quidem non videri nunc opinionem illam multum probabilem, in quo nulla fit D. Thomæ injuria, quia successu temporis potuit hæc res magis declarari, maxime interveniente Summorum Pontificum auctoritate, ad quos magis spectat judicium de sua potestate, quam ad ullum doctorem. Deinde dico gravissime errasse nonnullos modernos defensores D. Thomæ, qui ut illam opinionem defenderent, prædictam doctrinam Gregorii XIII labefactare et fere expresse negare ausi sunt, non tantum dictum Pontificem injuria afficientes, sed etiam enervantes omnia similia statuta, et declarationes aut approbationes editas a Summis Pontificibus in aliarum religionum defensionem.

25. Adde vero ultimo illas declarationes Pontificum non omnino pendere ex hac sententia, quod professio religiosa dispensabilis sit; et ideo, si quis conetur defendere opinionem D. Thomæ non discedendo in aliquo a prædicta doctrina Pontificum, non esse dignum aliqua censura, licet fortasse minus probabiliter, aut minus consequenter loqueretur. Non existimo autem id esse impossibile, nam imprimis nunquam D. Thomas expresse dixit (quod ego sciam) illam solemnitate voti, quæ consistit in vi irritandi subsequens matrimonium, esse omnino de jure divino; sed solum dixit professionem esse immutabilem, et votum continentiam ita esse illi annexum, ut non possit ab illa separari, quod verum esse potest, etiamsi tale votum non reddat personam inhabilem ad matrimonium. Unde quod concludit, non posse in tali voto dispensari, intelligi potest de dispensatione simpliciter, ita ut contrahere matrimonium et violare castitatem liceat; non tamen propterea negat inhabilitatem illam posse per Ecclesiam separari a tali voto, quia non repugnat hoc fieri sine illo, ut patet in dispensatione sine sufficienti causa data. Aliter etiam dici posset, cum Pontifices aiunt illam solemnitate voti esse ex constitutione Ecclesiæ, non propterea excludere quin possit oriri ex natura rei ex aliquo voto vel statu perfectionis, sed solum voluisse definire posse Ecclesiam hanc solemnitate adjungere, et non extendi ultra constitutionem et declarationem ejus. Itaque contendere quis posset, juxta opinionem D. Thomæ votum castitatis

adjunctum professioni, quæ absolutam traditionem, et ex utraque parte obligatoriam includit, natura sua reddere personam inhabilem ad matrimonium; adjunctum vero traditioni aliter factæ, non habere ex se talem effectum seu solemnitatem, licet Ecclesia possit illam adjungere, quod D. Thomas nunquam negavit. Et hoc modo explicata illa sententia, quidquid sit de ejus probabilitate in vi rationis stando, non erit contraria Pontificibus, neque illo titulo digna aliqua censura, dummodo non asseratur solemnitatem illam sive ex natura rei, sive ab Ecclesia adjunctam, esse de substantia status religiosi vere ac proprie dicti; hoc enim aperte repugnat declarationi Gregorii XIII; et eodem modo dici posset, ex sententia D. Thomæ professionem factam cum traditione absoluta, et intrinsece indissolubilem ex utraque parte religionis et religiosi, etiam esse indispensabilem, et consequenter etiam votum illi per se annexum, contra quod nec dicti Pontifices aliquid expresse dixerunt, neque etiam id habet aliquam repugnantiam evidentem cum instituto Societatis, prout a Gregorio XIII confirmatum et declaratum est; nam, licet illa professio esset indispensabilis, potest esse alius modus professionis, seu vinculi, sufficiens quidem ad constituendum statum religiosum, quia et sufficientem traditionem, et tria vota substantialia includit, non tamen ita indispensabilis, quia traditio ejus non ita est absoluta. Hæc enim doctrina licet fortasse non possit sufficienter fundari, ut latius dicam tractando de instituto Societatis, non est tamen directe contraria Pontificibus, ut ea ratione censuram mereatur.

26. *Vota scholarium Societatis possunt dici indispensabilia, licet sint irritabilia.* — Denique addo (quod fortasse novum videbitur), etiamsi quis consequenter ad opinionem D. Thomæ dicat omnia vota, quæ constituunt verum religiosum, atque adeo vota scholarium Societatis esse indispensabilia, etiam a Romano Pontifice, non propterea directe repugnare aut contradicere instituto Societatis, aut constitutioni Gregorii XIII. Intelligetur hoc facile, si præ oculis habeatur distinctio inter irritationem et dispensationem, et inter potestatem ad utrumque actum; quæ tanta est, ut possit aliquis habere potestatem ad irritandum, et non ad dispensandum aliquod votum, et e converso. Quod ergo per se directe spectat ad institutum Societatis, solum est, quod tale vinculum et vota ejus sunt irritabi-

lia, quod est et certum et clarum, supposita conditione sub qua fiunt, in suis constitutionibus satis expressa, et in Bullis approbata, quod suo loco latius dicemus. Quod vero talia vota sint dispensabilia, necne, nihil ad hoc institutum refert; imo, si quis tentet defendere, per dispensationem tolli non posse, magis videbitur favere stabilitati talis status, non repugnando conditioni ejus; non enim repugnat dicere donationem sub conditione factam irritari quidem posse ob defectum conditionis, non tamen dispensari, si alias conditione existente firma permaneat. Hæc dixerim, ne quis existimet aut institutum Societatis quoad hanc partem pendere ex prædicta doctrina de dispensatione professionis, aut nos impugnare opinionem D. Thomæ in hac parte, ut solum res nostras tueamur; nam revera non ita est, sed quia nullum habet fundamentum sufficiens, ut ab universali potestate Pontificis illum actum subtrahamus. Nec etiam negamus quin decreta Pontificum postea edita, et quæ de peculiaribus votis et gradibus religiosorum Societatis in eis declarata et approbata sunt, faciliore et majori consecutione in doctrina juxta oppositam sententiam, quam hic defendimus, cohæreant et intelligantur.

CAPUT XVIII.

AN POTESTAS DISPENSANDI IN PROFESSIONE RELIGIOSA IN SOLO SUMMO PONTIFICE RESIDEAT.

1. Ex dictis satis probatum est esse in Summo Pontifice potestatem ad dispensandum in professione religiosa; interrogari vero ulterius potest an hæc potestas in solo Summo Pontifice existat. In quo dubitari non potest de facto quoad potestatem ordinariam, cum solus ipse hanc potestatem habeat, nam id constat ex usu, et consuetudine totius Ecclesiæ. Et ratio est, quia, sicut potuit vota simplicia castitatis aut religionis sibi reservare, multo magis professionem religiosam. Quod autem ita fuerit, quamvis nullum esset jus scriptum, sufficienter ostenderet consuetudo, sicut de aliis votis reservatis diximus. Sed præterea constat ex eo jure, quo Pontifex sibi reservavit approbationem religionum, et illas a jure ordinariorum exemit, et sub sua cura et speciali protectione suscepit. Potest autem inquiri an hoc fuerit semper observatum in Ecclesia, vel an Episcopi aliquando habuerint hanc facultatem, et consequenter an, se

clusa reservatione, eis competat ordinario jure; quod si ita est, quando cœperit hæc reservatio. De qua re tota judicandum censeo, sicut de approbatione religionis, de qua supra dixi, quamdiu Apostolica Sedes eam sibi non reservavit, ad Episcopos pertinuisse saltem quantum ad efficacitatem instituendi, aut approbandi aliquod institutum religiosum, et acceptandi vel dandi potestatem ad acceptandum nomine Dei traditionem et vota religiosa.

2. *Ante reservationem poterant dispensare Episcopi.* — Existimo ergo toto tempore, quo hic status rerum in Ecclesia duravit, quamdiu Pontifices vota perpetua sibi non reserverunt, habuisse Episcopos potestatem dispensandi cum religiosis sibi subditis in professione et votis monasticis, sicut poterant dispensare in voto virginitatis. Ratio est, quia non est minoris potestatis approbare religionem quam dispensare in statu religioso; sed Episcopi jure ordinario habent priorem potestatem, nisi auferatur; ergo et posteriorem; non est autem verisimile prius factam esse restrictionem circa dispensationem, quam circa approbationem; tum quia hæc habent inter se quamdam connexionem, imo negotium approbandi multo gravius est, quia propinquius respicit commune bonum; tum etiam quia nullum indicium ex antiquitate habemus, unde illa reservatio pro illo tempore colligatur; quin potius multa sunt, ex quibus intelligi potest, eo tempore quo religiosi erant subjecti Episcopis, et ab eis solis pendebant in approbatione, confirmatione, et aliis ad eorum regimen pertinentibus, habuisse in illos plenam potestatem, etiam in dispensatione circa vota, quamvis incertum sit qualia tunc essent illa vota, qualisve professio, prout sæpe in superioribus factum est, et attingetur iterum infra in speciali libro de Castit. relig.

3. *Potestas dispensandi in votis quo jure competat Episcopis.* — Confirmatur tandem, quia, juxta opinionem multorum, omnis potestas, quæ est in Pontifice ad dispensandum in votis jure divino pro universa Ecclesia, est etiam in Episcopis erga suos subditos, quamdiu a Pontifice non limitatur; vel certe licet non sit jure divino, quod ego verius existimo, saltem est ex concessione, quæ ab Apostolorum tempore incepit, et perpetua traditione, et consensu tacito conservata est, quia est necessaria ad ordinarium regimen animarum, et ideo quamdiu non aufertur, concessa in-

telligitur. Quando autem hæc limitatio aut reservatio cœperit, nobis non constat, quamvis certum videatur non semper fuisse, ex conjecturis et rationibus adductis. Verisimile igitur est incepisse ad minimum quando cœpit reservatio perpetuorum votorum, vel quando Pontifices approbationem religionum sibi reserverunt, ab ordinariorum jurisdictione eas eximentes. Neque in hac re aliquid certius dicendum occurrit, neque etiam video inconveniens ullum aut difficultatem, cur non potuerint Episcopi aliquando hanc potestatem habere, aut cur non possit Pontifex, si velit, etiam nunc illam concedere jure ordinario, vel omnibus (quamvis hoc non expediat), vel alicui Patriarchæ, aut Primati in aliqua provincia valde distante, in qua difficilis est ad Pontificem recursus. Quod etiam facere potest per delegationem, aut perpetuo annexam tali dignitati Episcopali, aut (quod facilius est) tali personæ concessam; cum enim hæc potestas jurisdictionis sit, quamvis sit valde gravis, sine ulla dubitatione delegabilis est.

4. *Dubitatio: an sicut urgente gravi necessitate potest Episcopus dispensare in votis Pontifici reservatis, possit etiam in professione.* — Una vero hinc nascitur mihi dubitatio, an in hoc genere dispensationis adduci possit doctrina communiter recepta, Episcopos, scilicet, posse dispensare in aliquo eventu, in votis Pontifici reservatis, quando nimirum necessitas est valde urgens, ita ut animarum periculum immineat, vel aliquod grave nocumentum contra bonum commune, et accessus ad Pontificem sit tardus ac difficilis, sitque prædictum periculum in mora. Auctores enim generatim loquuntur, et hanc exceptionem non faciunt. Rationes etiam, quæ illam regulam suadent, in hoc etiam eventu locum habent, si causa et necessitas proportionatæ sint, ita ut ex ea parte sit certum legitimam esse dispensationem. Neque est verisimile eam potestatem relictam esse Episcopis ob necessitatem animarum, et limitatam fuisse quoad hunc effectum, existente simili aut proportionata necessitate. Accedit quod multi auctores, qui non propriam dispensationem, sed interpretationem circa omnia vota admittunt, eandem fatentur habere locum circa professionem, seu votum solemne, ut supra retuli; potest ergo ex eorum sententia dari casus, in quo tanta sit necessitas boni communis, ut ex vi ejus absque ulla propria dispensatione cesset obligatio voti solemnis, quia impediret majus